

Andrzej Makowski¹

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Misje miasta jako narzędzie ewangelizacji na peryferiach

Kościół chce dotrzeć do najbardziej odległych obszarów nie tylko fizyczne, ale także chce zadbać o tych, którzy żyją codziennie w niepewności pomiędzy życiem a śmiercią, zagrożonych ubóstwem i chorobami, bezrobociem i niepewnością. Chce czynić to na wzór Jezusa, który chodził po miastach i wioskach, bywał pośród ludzi i spotykał się z nimi (Mt 9, 35–36). Cała więc działalność duszpasterska powinna być podporządkowana misji. Do takiej postawy zachęca Kościół kontekst społeczny i kulturowy. W prowadzeniu działalności ewangelizacyjnej istnieje konieczność ciągłego poszukiwania nowych sposobów dotarcia do człowieka. Pośród wielości i różnorodności metod ewangelizacyjnych możemy wyróżnić popularną od XVI wieku i sprawdzoną w pastoralnej przestrzeni Kościoła działalność misji ludowych. Stanowią one wciąż niezastąpiony środek okresowej odnowy życia chrześcijańskiego². Przypominali

¹ Ojciec dr Andrzej Makowski – redemptorysta, prefekt Tirocinium Pastoralnego Prowincji Warszawskiej Redemptorystów w Lublinie, wykładowca homiletyki w Wyższym Seminarium Duchownym Redemptorystów w Tuchowie. Misjonarz i rekolekcjonista w Polsce i za granicą. Prowadzi dni skupienia dla osób duchownych. E-mail: makoandrzej@gmail.com.

² Jan Paweł II, adhort. apost. *Catechesi tradendae*, 47.

o tym papieże: Jan Paweł II³, Benedykt XVI⁴ oraz Franciszek⁵. Misje ludowe mają długą i bogatą historię. Na przestrzeni wieków przybierały one różne formy. Od XVIII wieku do czasów współczesnych bardzo popularne są misje parafialne⁶. Obok nich powstały w obecnych czasach nowe formy misyjne, w postaci misji kontynentalnej, która jest obecnie realizowana w krajach Ameryki Łacińskiej i Karaibów, oraz misji miejskich.

W 1981 roku narodził się projekt parafii jako wspólnoty ewangelizacyjnej. W tym samym roku miała swój początek pierwsza misja ewangelizacyjna w mieście Meksyk. Polegała ona na tym, że misjonarze odwiedzili wszystkie domy. Po misji zorganizowano rekolekcje ewangelizacyjne. Uczestnicy tychże rekolekcji utworzyli małe wspólnoty kościelne i co tydzień spotykali się w swoich domach. Ten proces ewangelizacyjny został przeniesiony na grunt parafialny i zainicjował nową formę misji w Kościele, tzw. SINE (System Integralny Nowej Ewangelizacji). W latach 90. XX wieku rozpoczęła się bliska sercu papieża Franciszka ewangelizacja misyjna w wielkiej metropolii Buenos Aires, tzw. *La carpa misionera* (Namiot misyjny), która trwa do dzisiaj. W Europie znana jest inicjatywa duszpasterska *Missione Metropoli* (Misja Wielkich Miast) zorganizowana przez Papieską Radę ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji i przeprowadzona w 12 dużych miastach Europy. Misje miejskie podejmowane są w różnych formach i wymiarach na terenie europejskim. Ciekawą inicjatywą w Roku Miłosierdzia – Nadzwyczajnym Roku Jubileuszowym były Misje Miłosierdzia w Bratysławie. Idea misji miasta jest jedną z najnowszych form misji ludowych. Zostanie ona zaprezentowana w niniejszym artykule wraz z przykładami takiej ewangelizacji na kontynencie południowoamerykańskim, jak i europejskim.

³ Jan Paweł II, *Bulla Apertite portas Redemptori*, 11.

⁴ Congregazione per la Dottrina della Fede, *Indicazioni pastorali per l'Anno della Fede*, <http://www.annusfidei.va/content/novaevangelizatio/it/annus-fidei/indicazioni-pastorali-per-l-anno-della-fede.html> (21.01.2016), IV 6; Papieska Rada ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, *Żyć Rokiem wiary. Program duszpasterski*. Częstochowa 2012, s. 134.

⁵ Franciszek, *Bulla Misericordiae vultus* [dalej: MV], 18.

⁶ Zob. G. Siwek, *Misje ludowe. Historia – teologia – praktyka*, Kraków 2009, s. 19–98.

1. Ewangelizacyjny wymiar Kościoła

Obowiązek ewangelizacji należy uznać za łaskę i właściwe powołanie Kościoła; wyraża on najprawdziwszą jego właściwość, a Kościół jest dla ewangelizacji⁷. Przypomina o tym papież Franciszek w adhortacji apostołskiej *Evangelii gaudium*. Jak podkreślił bp Piotr Libera, w homilii wygłoszonej podczas Eucharystii otwierającej III sesję plenarną 43. Synodu Diecezji Płockiej (30 listopada 2013 roku), Franciszek pisze w niej o Kościele, w którym każdy ma czuć się posłany; o Kościele, który jest ewangelizowany i ewangelizuje; o Kościele, który ma nieść Ewangelię nie ze smutnym, zmęczonym czy urzędowym obowiązkiem funkcjonariusza, ale z radosnym obliczem świadka! Świadka, który żyje spotkaniem ze swoim Panem! Świadka, który wie, czym jest miłosierdzie, bo sam tego miłosierdzia doświadczył i doświadcza!⁸ Bergolio wskazuje, że w obecnych czasach Kościół wraz ze wszystkim swoimi strukturami na przyjęcie ukierunkowanie misyjne. Wszystkie jego działania mają być podporządkowane zadaniu głoszenia Ewangelii współczesnemu człowiekowi, tak aby doprowadzić go do osobowego spotkania z Bogiem⁹. Jak podkreślił: „reformę struktur, wymagającą nawrócenia duszpasterskiego, można zrozumieć jedynie w następujący sposób: należy sprawić, by stały się one wszystkie bardziej misyjne, by duszpasterstwo zwyczajne we wszystkich swych formach było bardziej ekspansywne i otwarte, by doprowadziło pracujących w duszpasterstwie do nieustannego przyjmowania postawy «wyjścia» i w ten sposób sprzyjało pozytywnej odpowiedzi ze strony tych wszystkich, którym Jezus ofiaruje swoją przyjaźń”¹⁰. Obecnie nie potrzeba nam „zwyczajnego administrowania”, ale Kościół ma być we wszystkich regionach ziemi w „permanentnym stanie misji”¹¹.

Już w latach 60. XX wieku Walter Kasper postulował, by „wychodzić od duszpasterskiej przewagi słowa nad sakramentem”¹². W obec-

⁷ Por. Paweł VI, adhort. apost. *Evangelii nuntiandi*, 14.

⁸ H. Seweryniak, *Franciszkowe marzenie o Kościele „w drodze”*, „Homo Dei” 2 (2014), s. 58.

⁹ Por. Franciszek, adhort. apost. *Evangelii gaudium* [dalej: EG], 27.

¹⁰ EG 27.

¹¹ EG 25.

¹² Zob. W. Kasper, *Wort und Sakrament*, Mainz 1970.

nych czasach musi nastąpić zapowiedziana przez niego „pastoralna zmiana paradygmatu”. Nie może bowiem w posłudze duszpasterskiej Kościoła dominować, tak jak to było czynione przez minione wieki, powszechne sprawowanie sakramentów. To miejsce powinien zająć „pastoralny priorytet ewangelizacji” i przekazu wiary jako podstawowy warunek duszpasterstwa sakramentalnego¹³. Kardynał Kasper ukazywał, że „ewangelizacja nie chce nowego Kościoła, ale nowego rodzaju bycia Kościołem”¹⁴. Dlatego potrzebne jest przejście od duszpasterstwa sakramentów, czyli zachowawczego, do duszpasterstwa ewangelizacji. Natomiast nie można przeciwstawiać ewangelizacji sakramentalizacji. Ewangelizacja ma prowadzić do życia sakramentami jako prawdziwymi sakramentami wiary. Rodzi się więc potrzeba, aby była „pogłębiona inicjacja chrześcijańska oraz pedagogia wiary, ze szczególnym uwzględnieniem mistagogii”¹⁵. Obecnie papież Franciszek w *Ewangelii gaudium* dzieli się swoją wizją Kościoła, gdy „marzy o wyborze misyjnym, zdolnym przemienić wszystko, aby zwyczaje, style, rozkład zajęć, język i wszystkie struktury kościelne stały się odpowiednim kanałem bardziej do ewangelizowania dzisiejszego świata niż do zachowania stanu rzeczy”¹⁶. Ojciec święty mówi o „misyjnym przeobrażeniu Kościoła” o „dynamizmie wyjścia”. Podkreśla, że „radość Ewangelii, wypełniająca życie wspólnoty uczniów, jest radością misyjną”¹⁷. Wzywa jednocześnie do „wyruszenia w drogę”, aby przejąć inicjatywę i „towarzyszyć” ludziom we wszystkich ich doświadczeniach. Prosi, aby być w „permanentnym stanie misji”¹⁸. Tylko Kościół „w drodze” jest zdolny ewangelizować; Kościół – Lud Boży, który ze swej natury i z Bożej woli jest misyjny, który działa „w kluczu

¹³ Por. K. Koch, *Misja czy dymisja Kościoła. Wyzwania nowej ewangelizacji*, w: *Nowa ewangelizacja. Impulsy do ożywienia wiary*, red. G. Augustin, Ząbki 2012, s. 45.

¹⁴ W. Kasper, *Nowa ewangelizacja – wyzwanie pastoralne, teologiczne i duchowe*, w: *Nowa ewangelizacja. Impulsy do ożywienia wiary*, dz. cyt., s. 33.

¹⁵ Por. Synod Biskupów, XIII Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne, *Nowa ewangelizacja dla przekazu wiary*, „Lineamenta” 2011, nr 18, 20.

¹⁶ EG 27.

¹⁷ EG 27.

¹⁸ Por. EG 19–27.

misyjnym”¹⁹. Taki Kościół musi być kościołem otwartych drzwi²⁰. W tę misyjną opcję Franciszka wpisują się misje miasta.

2. Misje miasta jako narzędzie ewangelizacji na peryferiach

Jak zauważył Benedykt XVI w homilii na zakończenie synodu na temat nowej ewangelizacji, „oprócz tradycyjnych metod duszpasterskich, wciąż zachowujących wartość, Kościół stara się stosować także nowe metody i próbuje również mówić nowym językiem, dostosowanym do różnych kultur świata, i przekazywać prawdę Chrystusa w dialogu i przyjaźni, która ma swe oparcie w Bogu, który jest Miłością. W różnych częściach świata Kościół podjął już taką drogę twórczego duszpasterstwa, aby dotrzeć do osób, które się oddaliły lub poszukują sensu życia, szczęścia, a ostatecznie Boga. Przypomnijmy misje miejskie, dziedziniec pogan, misję kontynentalną i tak dalej”²¹. Misje miasta są jedną z form misji ludowych. Nawiązują one do dawnej tradycyjnej formy misji centralnych, która zrodziła się w przepowiadaniu jezuitów w Neapolu w 1601 roku. Wówczas to odbyły się pierwsze misje miejskie, które następnie rozprzestrzeniły się na centralne i północne Włochy. Były to misje realizowane w jednym kościele dla kilku sąsiednich parafii, zasadniczo w centralnie położonym dla całej najbliższej okolicy²². Na terenie Polski misje obejmujące swym zasięgiem całe miasto odbyły się na przełomie lutego i marca 1936 roku w Lublinie. Misja prowadzona była we wszystkich lubelskich kościołach i trwała 16 dni²³. W czasach współczesnych na przebieg misji miasta składa się duża liczba wydarzeń, które mają spowodować dotarcie z misyjnym przesłaniem do jak największej liczby osób. W programie

¹⁹ Por. EG 43.

²⁰ Por. EG 46; zob. H. Seweryniak, *Franciszkowe marzenie o Kościele „w drodze”*, dz. cyt., s. 63–64.

²¹ Benedykt XVI, *Światłość otwierająca człowiekowi oczy. Homilia Papieża podczas Mszy św. na zakończenie Synodu Biskupów*, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/homilie/synbp_28102012.html (05.07.2017).

²² C. C. Guglia, *Il Vangelo agi Ultimi. Le missioni popolari*, Roma 1990, s. 19.

²³ *Wielkie misje w Lublinie*, „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 2 (1936), s. 75; *Misje w Lublinie*, „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 4 (1936), s. 152–153.

misyjnym możemy odnaleźć propozycje wydarzeń w mieście, tak aby słowo Boże mogło dotrzeć, żyć i trwać w słuchaczach.

2.1. Założenia programowe misji miasta

Misje miejskie (misja miasta) mają na celu objęcie działaniem ewangelizacyjnym w miarę możliwości wszystkich mieszkańców danego miasta. Z tego powodu angażuje się w nie wiele parafii. Najlepszą formą oddziaływania jest sytuacja, w której misja objęłaby swym zasięgiem wszystkie parafie w mieście. W ramach misji miasta realizuje się głoszenie Ewangelii na poziomie lokalnym, które obejmuje konkretne dzielnice miejskie. Dokonuje się to również w ramach duszpasterstwa parafialnego pod kierunkiem miejscowego proboszcza. Misja taka ma również wymiar diecezjalny. W celu zwiększenia zasięgu przepowiadania Ewangelii w miastach oraz aby zastosować bardziej spójne środki i sposoby obecności w ramach duszpasterstwa diecezjalnego, odbywa się pod kierownictwem ordynariusza miejsca. Misja miasta jest dla danego miasta tym, czym dla parafii są misje parafialne. Ważnym wyróżnikiem tej misji jest fakt, że podkreśla ona rolę biskupa oraz jedność presbiterów we wspólnej misji²⁴.

Najważniejszym celem misji miasta jest odpowiedź na wezwanie Chrystusa zawarte w nakazie misyjnym (por. Mt 28, 19–20). Według Francisa Manoukiana ze Wspólnoty Emmanuel można wyróżnić również cele bardziej szczegółowe. Do nich należy zaliczyć:

- stworzenie wszystkim mieszkańcom miasta szansy poznania Chrystusa i możliwości spotkania z Nim;
- pomoc każdemu parafianinowi w staniu się uczniem – misjonarzem;
- pomoc każdej parafii w ukazaniu roli poszczególnych jej członków w ewangelizacji;
- pomoc parafiom w zdobywaniu umiejętności informowania otoczenia o swoich działaniach w celu dotarcia do mieszkańców ich terytorium;

²⁴ D. Rey, *Parafio obudź się! Wyzwania nowej ewangelizacji*, tłum. K. Czaplicka, Gubin 2014, s. 185.

- otwarcie parafii na osoby oddalone od Kościoła, wyposażenie ich w metody głoszenia wiary osobom nowo przybyłym do Kościoła i powracającym do niego;
- rozwijanie struktury włączania osób nowo przybyłych do wspólnoty parafialnej w sposób atrakcyjny i kompetentny oraz prowadzenie dla nich katechezy;
- rozprzestrzenianie liturgii (w konsekwencji Chrystusa działającego w Kościele), po to aby mogła ona odnaleźć sens niesienia i przyniesienia ludziom tajemnicy misterium Chrystusa;
- pomoc Kościołowi katolickiemu w wejściu w relacje z osobami i instytucjami życia miejskiego: przedstawicielami władzy, handlowcami, artystami, sportowcami, organizacjami kulturalnymi czy charytatywnymi itp.;
- dbanie, aby miasto uwzględniało rzeczywistość wspólnoty katolickiej²⁵.

2.2. Etapy misji miasta

Misja miasta składa się z pięciu etapów i rozłożona jest na okres pięciu lat. Pierwszym etapem jest opracowanie projektu, które trwa od sześciu miesięcy do roku. W tym okresie następuje spotkanie proboszczów, którzy są zainteresowani misjami, oraz ustalenie wszystkich spraw organizacyjno-finansowych. Na tym etapie z radami duszpasterskimi planuje się program, budżet oraz wybiera się osoby odpowiedzialne za projekt w każdej parafii. Jest to również czas na stworzenie ekipy misyjnej, której zadaniem będzie realizacja projektu. Po etapie organizacyjnym następuje etap drugi, który polega na uświadamianiu wiernych w każdej parafii. Jest to czas na zapoznanie z misjami wiernych danej wspólnoty parafialnej. Etap uświadamiania trwa około roku. Kolejnym etapem jest czas przygotowania i formacji, który również powinien trwać rok. Jest to tzw. Rok Misyjny. Obejmuje on włączenie grup charyzmatycznych i parafialnych w proces przygotowania. Powołuje się osoby do pełnienia różnych

²⁵ D. Rey, *Parafia obudź się!*..., dz. cyt., s. 185–187.

funkcji podczas misji oraz zapewnia się im formację między innymi poprzez kursy ewangelizacyjne, seminaria, spotkania biblijne itp.

Po tych wstępnych etapach następuje czas misji właściwej, który trwa od 8 do 12 dni. Obejmuje on wszystkie wspólnoty parafialne w mieście i dokonuje się w dzielnicach miejskich. Program realizowany jest przez: modlitwę poranną, sprawowanie Eucharystii, głoszenie konferencji, ewangelizację uliczną, noc świadectw, koncerty uwielbienia, drogi światła. Organizowane są modlitwa o uzdrowienie, adoracja czy otwarte konfesjonały. Na tym etapie misja miasta rozpoczyna się od rozważenia najgłębszych spraw duchowych i osobowych, następnie przechodzi przez szukanie Boga w kulturze i w świeckiej przestrzeni miasta, by wreszcie podjąć trud zmagania o ideały Ewangelii w codziennym życiu. Podczas tego okresu organizowane są debaty, koncerty, wystawy, imprezy kulturalne. Swym zasięgiem mają one objąć jak największą liczbę osób. Mają również miejsce spotkania wspólne dla danej dzielnicy w każdej parafii. Parafie mogą zorganizować odwiedzanie wiernych w domach. Jeden wieczór przeznaczony jest na spotkanie z biskupem. Może ono mieć charakter liturgiczny, przybierając formę wieczoru przebaczenia i pojednania.

Po misjach właściwych następuje ostatni etap – stworzenie systemu rozwoju misji, który trwa około roku. Dokonuje się podsumowania misji miasta zarówno na poziomie lokalnym, jak i miejskim. Przyjmuje się do wspólnoty parafialnej nowe osoby, które wyraziły chęć przynależności do Kościoła. Poszukuje się rozwiązań, aby poprzez konkretne działania wzmocnić owocność przeprowadzonych misji. Ważnym momentem jest ukierunkowanie i zdefiniowanie duszpasterstwa w każdej parafii jako misyjnego. W ten sposób osiąga się cel, jaki stawia się misjom miasta, czyli obudzenie świadomości misyjnej w parafianach oraz rozpalenie w nich postawy nieustającej gorliwości misyjnej. W ten sposób będą oni mogli docierać z Dobrą Nowiną do wszystkich ludzi, a zwłaszcza do tych spoza Kościoła²⁶.

²⁶ D. Rey, *Parafio obudź się!*..., dz. cyt., s. 187–190.

3. Pierwsza misja ewangelizacyjna w mieście Meksyk

Pierwszą na szeroką skalę przeprowadzoną misją miasta objęte było miasto Meksyk. Od 1973 roku w tym mieście funkcjonuje Centrum Ewangelizacji, gdzie poprzez formację liderów, rekolekcje i seminaria realizuje się ewangelizację fundamentalną i katechezę podstawową dla dorosłych i młodzieży. Jest to niejako proces katechumenalny inicjacji chrześcijańskiej, która realizuje się w dwóch etapach. Pierwszym jest ewangelizacja fundamentalna (kerygmat), która ma doprowadzić do wiary, otwarcia serca i nawrócenia. Z kolei etap drugi to katecheza, która jest pogłębieniem wiary. To właśnie w Centrum Ewangelizacji w Meksyku w 1981 roku narodził się projekt parafii jako wspólnoty ewangelizacyjnej. W tym samym roku miała swój początek pierwsza misja ewangelizacyjna w mieście Meksyk, o czym była już mowa wcześniej. Ten proces został rozpoczęty przez o. Alfonso Navarro – misjonarza Zgromadzenia Ducha Świętego i trwa współcześnie. Szczególnie ta forma ewangelizacji jest popularna w Kolumbii i Argentynie. Navarro w swojej książce *Parroquia evangelizadora. Sistema integral de la nueva evangelizacion*²⁷ przedstawia globalną wizję SINE w odniesieniu do dokumentów Kościoła, a w szczególności do dokumentu końcowego IV Konferencji Biskupów Latinoamerykańskich z Santo Domingo, zatytułowanego *Nowa ewangelizacja, promocja ludzka i kultura chrześcijańska* z 12 grudnia 1992 roku. Navarro mówi o drzwiach i o fundamencie, które są momentem kerygmatycznym. Drzwi, przez które powinni przejść wszyscy. Fundament ukazuje jako coś pierwszego i podstawowego. Drzwiami i fundamentem jest właśnie kerygmat. Priorytetem parafii powinny być misje ewangelizacyjne – stałe wizyty domów przez misjonarzy oraz rekolekcje ewangelizacyjne dla liderów. W tym się spełnia cel kerygmatu jako pierwszego głoszenia.

²⁷ A. Navarro, *Parroquia evangelizadora. Sistema integral de la nueva evangelizacion*, México 1994.

4. *La carpa misionera* w ubogich dzielnicach Buenos Aires

La carpa misionera, czyli namiot misyjny (*la carpa* – hiszp. namiot). Taką nazwę przyjęła w latach 90. XX wieku ewangelizacja misyjna w wielkiej metropolii Buenos Aires. Prowadzona była przez redemptorystów w jednym z najbardziej zaludnionych obszarów podmiejskich aglomeracji Buenos Aires, która jest drugim co do wielkości miastem w Ameryce Południowej i jednym z największych kompleksów miejskich na świecie. Ta forma misyjna rozprzestrzeniła się na wiele diecezji w dużych aglomeracjach. Namiot misyjny jest wielkim wyzwaniem do podjęcia misyjnego trudu w celu zgromadzenia najbardziej opuszczonych w różnych wielkich dzielnicach miejskich.

Misja jest wydarzeniem dziesięciodniowym, które jest przygotowane z kilkumiesięcznym wyprzedzeniem. Składa się z 3 etapów. Pierwszy etap to etap wstępny, czyli *premisja*. Polega on na odwiedzaniu rodzin w ich domach przez ekipę misyjną, którą tworzą duchowni i świeccy, oraz utworzeniu sektorów misyjnych. Na tym etapie misjonarze mają bezpośredni kontakt z ludźmi, który nie dokonuje się poprzez zwykle administrowanie parafią ograniczające czas i przestrzeń. Misjonarze mogą poruszać się w różnych miejscach i podejmować w rozmowie różne tematy. Następnie ci, którzy zostali odwiedzeni i przyjęli zaproszenie na spotkania misyjne, spotykają się i dzielą wiarą z ludźmi w swoim sąsiedztwie. Zwykle jest to kilkanaście rodzin, które nawiedza ikona Matki Bożej Nieustającej Pomocy, przy której zgromadzeni się modlą. Wszystko to czynione jest we współpracy z miejscowym proboszczem, który zaprasza ekipę misyjną. Na uwagę zasługuje ten czas modlitwy w rodzinach w intencji misji. Jest to etap poprzedzający rozpoczęcie misji świętych, który trwa 30 dni. Spotkania odbywają się wieczorem w rodzinach, każdego dnia u innej rodziny, pod przewodnictwem osób świeckich, które zostały do tej posługi przygotowane i posłane. Te spotkania modlitewne mają na celu integrację ludzi pomiędzy sobą.

Po okresie modlitwy rozpoczyna się czas misji właściwej, prowadzonej przez misjonarzy. Dla wszystkich sektorów misyjnych rozpoczyna się on uroczystą celebracją Eucharystii pod przewodnictwem biskupa. W zależności od infrastruktury może to być duży plac, stadion, park itp.

Następnie plan misyjny realizowany jest w sektorach misyjnych według schematu: dzień misyjny zaczyna się bardzo wcześnie rano. Już o świcie misjonarz wraz z pomocnikiem świeckim przez nagłośnienie wzywa ludzi do modlitwy różańcowej. Idzie więc po dzielnicy, a dołączający ludzie tworzą wraz z nimi procesję, w czasie której prowadzona jest modlitwa. Taka forma modlitwy stanowi powrót do bardzo starej praktyki pobożności, która służy dwóm celom. Pierwszym jest zaproszenie ludzi do modlitwy w środowisku ich życia. Stąd też procesja kieruje się na place miejskie czy ulice, aby motywować ludzi do modlitwy, ponieważ – jak sami mówią – jeśli nie ma modlitwy na misjach, to Bóg nie przejdzie i ich nie odwiedzi. Modlitwa jest ważna, aby pobudzić serca i poprzez nią starać się dostać zwłaszcza tam, gdzie ludzie jej potrzebują. Drugi cel to prośba do Boga o łaskę, aby przyszli ci, którzy są oddaleni od Niego i nie przychodzą do kościoła. Przez taką procesję i modlitwę misjonarze starają się dotrzeć tam, gdzie proboszcz nie dotrze lub gdzie trudno jest zwołać wielką liczbę wierzących w jednym miejscu o określonym czasie. Następnym punktem dnia misyjnego są spotkania katechetyczne dla dzieci i odwiedziny osób starszych i chorych w domach. Po południu odbywa się nabożeństwo z błogosławieństwem dla różnych grup, podczas którego wierni mają możliwość porozmawiania z misjonarzem. Od wczesnych godzin wieczornych każdego dnia misji trwa spowiedź, a po niej odprawiana jest msza święta z kazaniem misyjnym. Po Eucharystii zawsze ma miejsce misyjne spotkanie dla poszczególnych stanów i grup. Misyjny dzień kończy się późnym wieczorem. Misja ma na celu odnowienie wiary, rodziny i społeczności. W pierwszej kolejności głoszony jest kerygmat. W przepowiadaniu poruszane są kwestie związane z wartościami ludzkimi. Kładziony jest akcent na rodzinę, godność osoby ludzkiej, kwestie społeczne, szczególnie związane z pracą. Zakończenie misji w parafii wraz wyjazdem misjonarzy nie oznacza jej końca. Teraz od lokalnego duszpasterza zależy, czy będzie kontynuował pracę w uformowanych grupach i sektorach, które powstały podczas misji.

Ostatnim, trzecim etapem misji jest *post misja*. Wierni zapraszani są do kontynuacji spotkań misyjnych w małych grupach sąsiedzkich, pogłębienia wiary poprzez uczestnictwo w rekolekcjach, kursach ewangelizacyjnych, spotkaniach biblijnych oraz w życiu parafialnym.

Po misji ekipa misyjna udaje się do innych dzielnic, aby rozpocząć dzieło ewangelizacji. Namiot misyjny jest narzędziem, które pomaga parafii być w nieustannej misji. Może być bodźcem do stania się Kościołem bardziej misyjnym, otwartym i wychodzącym do miejsc, środowisk, w których żyją najbardziej opuszczeni w najbiedniejszych dzielnicach wielkiej metropolii²⁸.

5. Inicjatywa duszpasterska *Missione Metropoli*

Papieska Rada ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji podjęła inicjatywę przeprowadzenia w 12 miastach Europy misji miejskich. Ta forma działalności duszpasterskiej przyjęła nazwę *Missione Metropoli* (*Misja wielkich miast* czy *Misja w metropolii*). Misja ta objęła swoim zasięgiem następujące miasta: Lizbonę, Barcelonę, Dublin, Liverpool, Paryż, Turyn, Zagrzeb, Budapeszt, Wiedeń, Frankfurt, Brukselę i Warszawę. Zgodnie z zaleceniem Papieskiej Rady jej realizację zaplanowano w Wielkim Poście 2012 roku. Celem misji miała być ewangelizacja całej wspólnoty chrześcijańskiej danej metropolii. Polegała ona między innymi na czytaniu słowa Bożego, cyklu katechez wygłoszonych przez ordynariusza miejsca skierowanych do młodzieży, rodzin i katechumenów oraz podkreśleniu wartości sakramentu pojednania²⁹.

5.1. Inicjatywa ewangelizacyjna *Misja Warszawy*

Misja Warszawy była częścią europejskiej inicjatywy ewangelizacyjnej *Misja w metropolii* stworzonej przez Papieską Radę ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji. W Warszawie wybrano 12 parafii w nawiązaniu do symboliki 12 apostołów. Głównymi ośrodkami ewangelizacji były następujące kościoły: katedra św. Jana Chrzciciela oraz parafie: Najświętszego

²⁸ Por. *La carpa misionera*, http://www.datamarkets.com.ar/redentoristas/misiones/popular/carpa_todo.htm (05.07.2017).

²⁹ M. Szewczyk, *Nowa (stara) misja Kościoła*, <http://www.opoka.org.pl/biblioteka/T/TA/TAP/pk201150-nowaew.html> (05.07.2017).

Zbawiciela, św. Jakuba Apostoła, św. Zygmunta, bł. Władysława z Gielniowa, św. Dominika, Matki Bożej Królowej Aniołów, św. Augustyna, św. Stanisława Kostki, Najświętszej Maryi Panny Matki Kościoła, Dobrego Pasterza oraz parafia św. Antoniego Marii Zaccarii. Początkowo akcja miała się odbyć tylko na terenie archikatedry św. Jana Chrzyciela, jak sugerowano w materiałach Papieskiej Rady ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji. Ponieważ znaczenie katedry, kościoła biskupa miejsca, zaczyna w naszych czasach nieco zanikać, dlatego zorganizowano ją w wyznaczonych parafiach. W tych 12 parafiach podczas Wielkiego Postu 2012 roku realizowano pięć inicjatyw duszpasterskich. Do nich należały: pogłębione rozważanie Pisma Świętego poprzez czytanie fragmentów Ewangelii według św. Marka (zaangażowano znanych ludzi kultury i dziennikarzy); rozważanie sensu życia poprzez lekturę *Wyznań* św. Augustyna (fragmenty te zostały wybrane przez Papieską Radę); zachęta do częstszego korzystania z sakramentu pokuty, ewangelizacja rodzin i młodzieży m.in. poprzez szereg katechez tematycznych oraz uwrażliwienie wiernych na potrzebę większego zaangażowania wobec potrzebujących np. w formie wolontariatu. Ewangelizacja objęła swym zasięgiem także środowiska akademickie i młodzież. Uczestnicy *Misji Warszawy* w asyście kapłanów odwiedzali akademiki, kluby i puby, gdzie nawiązywali w rozmowach do tematu wiary. Jak zaznaczyli ewangelizatorzy: „ponieważ znaczna część naszego społeczeństwa nie spodziewa się znaleźć w kościele czegoś, co może ją zainteresować, dlatego wychodzimy na ulicę, by na nowo głosić Ewangelię jako Dobrą Nowinę, by powiedzieć o Jezusie Chrystusie, który realnie wkroczył w nasze życie i nadał mu nowy sens”³⁰. Tych pięć inicjatyw duszpasterskich misji miasta, które przeprowadzono w Warszawie w Wielkim Poście 2012 roku, stanowiło wstęp i część integralną tygodnia misyjnego³¹. Trzecim etapem ewangelizacji stolicy był tzw. tydzień misyjny, który trwał od 15 do 22 kwietnia 2012 roku. Oprócz głoszonych kazań, katechez odbyło się wiele inicjatyw

³⁰ „Misja Warszawy” – w niedzielę rozpoczyna się ewangelizacja stolicy, <http://nowaewangelizacja.org/%E2%80%9Emisja-warszawy-w-niedziele-rozpoczyna-sie-ewangelizacja-stolicy/> (05.07.2017).

³¹ A. Mularska, „Misja Warszawy” w parafiach, <http://misja-warszawy.pl/parafie> (05.07.2017).

ulicznych: koncertów, happeningów, przedstawień teatralnych oraz noc otwartych konfesjonatów.

6. *Misje Miłosierdzia* w Bratysławie

W słowackiej stolicy Bratysławie przeprowadzono *Misje Miłosierdzia*. Była to odpowiedź miejscowych redemptorystów na apel papieża Franciszka, który prosił, aby w Roku Miłosierdzia zorganizowano misje ludowe w diecezjach³². Ojciec święty chciał, aby posłani przez niego misjonarze miłosierdzia byli „głosicielami radości przebaczenia”³³. Misje ludowe są bowiem doskonałą okazją, aby wspólnotowo przeżywać celebracje poszczególnych sakramentów i w ten sposób doświadczyć miłosierdzia Pana³⁴. *Misje Miłosierdzia* prowadzone były przez o. Michała Zamkowskiego CSsR, misjonarza miłosierdzia, oraz pięciu innych redemptorystów z wiceprowincji bratysławskiej wraz z wolontariuszami. Przeprowadzone zostały w dniach 22–28 maja 2016 roku³⁵. W Bratysławie misje miasta miały już miejsce w 1999 i 2010 roku. Misja miasta w październiku 2010 roku przeprowadzona była w 2 częściach. Pierwszym był

³² MV 18.

³³ Pośród wielu znaków i symboli roku jubileuszowego był jeden szczególnie. Otóż papież Franciszek w Wielkim Poście 2016 roku przewidział wysłanie misjonarzy miłosierdzia. Podczas spotkania z nimi na dzień przed ich posłaniem powiedział im, że są „znakiem o szczególnym znaczeniu”, który charakteryzuje Jubileusz Miłosierdzia, i dał kilka krótkich refleksji jako praktyczną pomoc w ich zadaniu. „Przed wszystkim chciałbym przypomnieć, że w tej posłudze jesteście wezwani, aby wyrazić matczyną naturę Kościoła” powiedział papież. „Kościół jest Matką, bo zawsze tworzy nowe dzieci w wierze; Kościół jest Matką, bo pielęgnuje tę wiarę i Kościół jest Matką, bo daje przebaczenie Boga, regenerujące do nowego życia jako owocu nawrócenia” – kontynuował ojciec święty. *Missionaries of Mercy a living sign of God's forgiveness*, <http://www.cssr.news/2016/02/missionaries-of-mercy-a-living-sign-of-gods-forgiveness/> (04.04.2016).

³⁴ Zob. Papieska Rada ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, *Celebracje miłosierdzia*, z. 1, Kraków 2015, s. 18–20.

³⁵ R. Dluhý, *Mission of mercy in Slovak capital*, <http://www.cssr.news/2016/08/mission-of-mercy-in-slovak-capital/> (26.04.2017); *Misie Milosrdenstva 22.máj - 28.máj 2016, pohľad späť*, <http://redemptoristi.sk/misie-milosrdenstva-22-maj-28-maj-2016-pohlad-spat/> (26.04.2017); *Bratysława: Misje Miłosierdzia*, <http://www.redemptor.pl/bratyslawa-misje-milosierdzia/> (26.04.2017).

etap ewangelizacji na placach, ulicach i w miejskich ośrodkach kultury. Następnie zaś głoszenie Dobrej Nowiny dokonało się w 22 kościołach słowackiej stolicy w tym samym czasie, włącznie z dwoma kościołami w języku węgierskim, jednym w angielskim i w jednym dla niesłyszących.

Misje Miłosierdzia skoncentrowane były na mieszkańcach Bratysławy, ale jej oddziaływanie rozszerzyło się na całą Słowację i na Słowaków mieszkających za granicą. Ważnym punktem misji była nowenna do Matki Bożej Nieustającej Pomocy, która była sprawowana w katedrze i transmitowana przez telewizję Lux Catholic podobnie jak wszystkie nauki misyjne. Na *Misje Miłosierdzia* składała się ewangelizacja uliczna prowadzona przez grupy misyjne złożone z duchownych i świeckich na placach miejskich, ulicach, przy marketach, kawiarniach, ważnych ośrodkach kultury. Prowadzona była przed południem i po południu. Wieczorem zaś wszyscy byli zaproszeni do wzięcia udziału w celebracji liturgicznej. Wieczorem w poniedziałek, wtorek i środę zaproponowano szczególne wydarzenie, tj. Drogę Miłosierdzia³⁶. Każdego wieczoru w bratysławskiej katedrze rozważano 7 stacji. Rozważania medytacyjne prowadził o. Zamkowski. Oprawę artystyczną tworzyli znani słowaccy aktorzy i celebryci oraz zespoły muzyczne. W czwartek po wieczornej mszy świętej odbyła się adoracja Najświętszego Sakramentu, w czasie której zespoły wolontariuszy i osób konsekrowanych zapraszały ludzi z placów i ulic do katedry na modlitwę w ciszy. W piątek natomiast miała miej-

³⁶ Nabożeństwo Drogi Miłosierdzia po raz pierwszy zostało odprawione 2 kwietnia 2016 roku, w wigilię Święta Miłosierdzia w Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Krakowie-Łagiewnikach. Podczas nabożeństwa przywoływane są sceny z życia Jezusa, które dotyczą czynów miłosierdzia. Autorem modlitwy jest rektor sanktuarium Miłosierdzia Bożego ks. Franciszek Ślusarczyk. Droga Miłosierdzia zbudowana jest na wzór Drogi Krzyżowej. Jej rozważania oparte są na 21 spotkaniach Jezusa zapisanych na kartach Ewangelii. Pierwsze siedem stacji dotyczy spotkań Jezusa, które budują wiarę napotkanych osób. Ksiądz Ślusarczyk wymienia np. niewidomego, trędowatego, jawnogrzesznicę czy przypadkiem wskrzeszenia zmarłego. Kolejne siedem stacji to spotkania Pana Jezusa w czasie Drogi Krzyżowej, kiedy to niejako On potrzebuje miłosierdzia od ludzi. W tej części autor wskazuje na spotkania z Weroniką, Szymonem z Cyreny, Matką Bożą, płaczącymi niewiastami czy łotrem na krzyżu. Ostatnia część dotyczy siedmiu spotkań po zmartwychwstaniu, kiedy Jezus spotyka się z niewiastami, z apostołami; kiedy udziela im władzy odpuszczania grzechów, obdarza darem pokoju i wysyła z orędziem miłosierdzia do całego świata. *Droga miłosierdzia*, <http://liturgia.wiara.pl/doc/3059989.Droga-Milosierdzia> (28.06.2017).

sce dwugodzinna modlitwa uwielbienia, także transmitowana na żywo. Prowadzona była przez misyjną wspólnotę redemptorystów Kalwaria oraz wspólnotę ewangelizacyjną z katedry św. Marcina. Umożliwiono także przystępowanie do sakramentu pojednania w różnych językach oraz przejście przez Bramę Miłosierdzia. Po wieczornych modlitwach nie zabrakło także okazji do rozmowy, poczęstunku, wymiany wrażeń. Pozostałe części programu obejmowały spotkania z różnymi grupami wiekowymi, m.in. z dziećmi, młodzieżą, matkami z małymi dziećmi³⁷.

Zakończenie

Jedną z nowszych form misji ludowych są misje miasta. Stosują one różnorodność metod głoszenia Ewangelii w celu dotarcia z orędziem Dobrej Nowiny do jak najszerszego grona, szczególnie w wielkich aglomeracjach miejskich. Na jej przebieg składa się duża liczba wydarzeń, które mają spowodować dotarcie z misyjnym przesłaniem do jak największej grupy osób. W programie misyjnym możemy odnaleźć propozycje wydarzeń w mieście. Pośród nich znajdują się spektakle teatralne, wieczorki młodzieżowe, koncerty. Wieczorami urządzane są konferencje, debaty, wspólne czytanie Pisma Świętego. Mogą odbywać się procesje, akcje typu *flash mob* itp. Parafie organizują kolacje na ulicy, chodzenie po domach i dawanie świadectwa wiary mieszkańcom. Wiele z propozycji misji miejskich ma zastosowanie w prowadzonych również w Polsce misjach ewangelizacyjnych oraz misjach odnowy parafii.

³⁷ R. Dluhý, *Mission of mercy in Slovak capital*, dz. cyt.; *Bratysława: Misja Miłosierdzia*, dz. cyt.

Summary

Misje miasta jako narzędzie ewangelizacji na peryferiach

Cała działalność Kościoła powinna być podporządkowana ewangelizacji (EN 14). Współczesny kontekst społeczny i kulturowy przynagla wspólnotę Kościoła do ciągłego poszukiwania nowych sposobów dotarcia z Ewangelią do współczesnego człowieka. Papież Franciszek podkreśla ukierunkowanie misyjne Kościoła wraz ze wszystkimi jego strukturami (EG 27). W misyjną opcję papieską wpisują się misje miasta jako jedna z najnowszych form misji ludowych. Stosują one różnorodność metod głoszenia Ewangelii w celu dotarcia do jak najszerszego grona. W sposób szczególnie chcą objąć swoim zasięgiem ludzi zamieszkających na peryferiach wielkich aglomeracji miejskich. Stąd też w programie misyjnym możemy odnaleźć wielość propozycji wydarzeń kulturalno-religijnych.

Słowa kluczowe: ewangelizacja, kerygmat, misje miasta, misje ludowe, misje miłosierdzia

City Missions as a Tool of Evangelization on the Periphery

The whole Church activity should be subordinated to evangelization (EN 14). The contemporary social and cultural context urges Church community to continually seek new ways of reaching the gospel to the modern people. Pope Francis emphasizes the missionary orientation of the Church and all its structures (EG 27). The City Missions are part of the papal missions and count as one of the newest forms of popular missions. They use a variety of methods of preaching the Gospel in order to reach the widest possible audience. In particular, they want to reach people living on the outskirts of large urban agglomerations. Hence, in the missionary program we can find a multitude of proposals for cultural and religious events.

Keywords: evangelization, kerygma, city missions, popular missions, missions of mercy

Bibliografia

Benedykt XVI, *Światłość otwierająca człowiekowi oczy. Homilia Papieża podczas Mszy św. na zakończenie Synodu Biskupów*, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/homilie/synbp_28102012.html (05.07.2017).

Bratysława: *Misje Miłosierdzia*, <http://www.redemptor.pl/bratyslawa-misje-milosierdzia/> (26.04.2017).

Congregazione per la Dottrina della Fede, *Indicazioni pastorali per l'Anno della Fede*, <http://www.annusfidei.va/content/novaevangelizatio/it/annus-fidei/indicazioni-pastorali-per-l-anno-della-fede.html> (21.01.2016).

Dluhý R., *Mission of mercy in Slovak capital*, <http://www.cssr.news/2016/08/mission-of-mercy-in-slovak-capital/> (26.04.2017).

Droga miłosierdzia, <http://liturgia.wiara.pl/doc/3059989.Droga-Milosierdzia> (28.06.2017).

Franciszek, Adhortacja apostolska *Evangelii gaudium*.

Franciszek, Bulla *Misericordiae vultus*.

Guglia C.C., *Il Vangelo agi Ultimi. Le missioni popolari*, Roma 1990.

Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Catechesi tradendae*.

Jan Paweł II, Bulla *Apertite portas Redemptori*.

Kasper W., *Nowa ewangelizacja – wyzwanie pastoralne, teologiczne i duchowe*, w: *Nowa ewangelizacja. Impulsy do ożywienia wiary*, red. G. Augustin, Ząbki 2012, s. 19–37.

Kasper W., *Wort und Sakrament*, Mainz 1970.

Koch K., *Misja czy dymisja Kościoła. Wyzwania nowej ewangelizacji*, w: *Nowa ewangelizacja. Impulsy do ożywienia wiary*, red. G. Augustin, Ząbki 2012, s. 38–85.

La carpa misionera, http://www.datamarkets.com.ar/redentoristas/misiones/popular/carpa_todo.htm (05.07.2017).

Misie Miłosrdenstva 22.máj – 28.máj 2016, pohľad späť, <http://redemptoristi.sk/misie-milosrdenstva-22-maj-28-maj-2016-pohlad-spat/> (26.04.2017).

Misja Warszawy – w niedzielę rozpoczyna się ewangelizacja stolicy, <http://nowaewangelizacja.org/%E2%80%9Emisja-warszawy-w-niedziele-rozpoczyna-sie-ewangelizacja-stolicy/> (05.07.2017).

Misje w Lublinie, „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 4 (1936), s. 152–153.

Missionaries of Mercy a living sign of God’s forgiveness, <http://www.cssr.news/2016/02/missionaries-of-mercy-a-living-sign-of-gods-forgiveness/> (04.04.2016).

Mularska A., „*Misja Warszawy*” w *parafiach*, <http://misja-warszawy.pl/parafie> (05.07.2017).

Navarro A., *Parroquia evangelizadora. Sistema integral de la nueva evangelizacion*, México 1994.

Papieska Rada ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, *Celebracje miłosierdzia*, z. 1, Kraków 2015.

Papieska Rada ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, *Życ Rokiem wiary. Program duszpasterski*, Częstochowa 2012.

Paweł VI, Adhortacja apostolska *Evangelii nuntiandi*.

Rey D., *Parafio obudź się!* *Wyzwania nowej ewangelizacji*, tłum. K. Czaplicka, Gubin 2014.

Seweryniak H., *Franciszkowe marzenie o Kościele „w drodze”*, „Homo Dei” 2 (2014), s. 58–73.

Siwek G., *Misje ludowe. Historia – teologia – praktyka*, Kraków 2009.

Synod Biskupów, XIII Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne, *Nowa ewangelizacja dla przekazu wiary*, „Lineamenta” 2011.

Szewczyk M., *Nowa (stara) misja Kościoła*, <http://www.opoka.org.pl/biblioteka/T/TAP/TAP/pk201150-nowaew.html> (05.07.2017).

Wielkie misje w Lublinie, „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 2 (1936), s. 75.